

Juni 2014

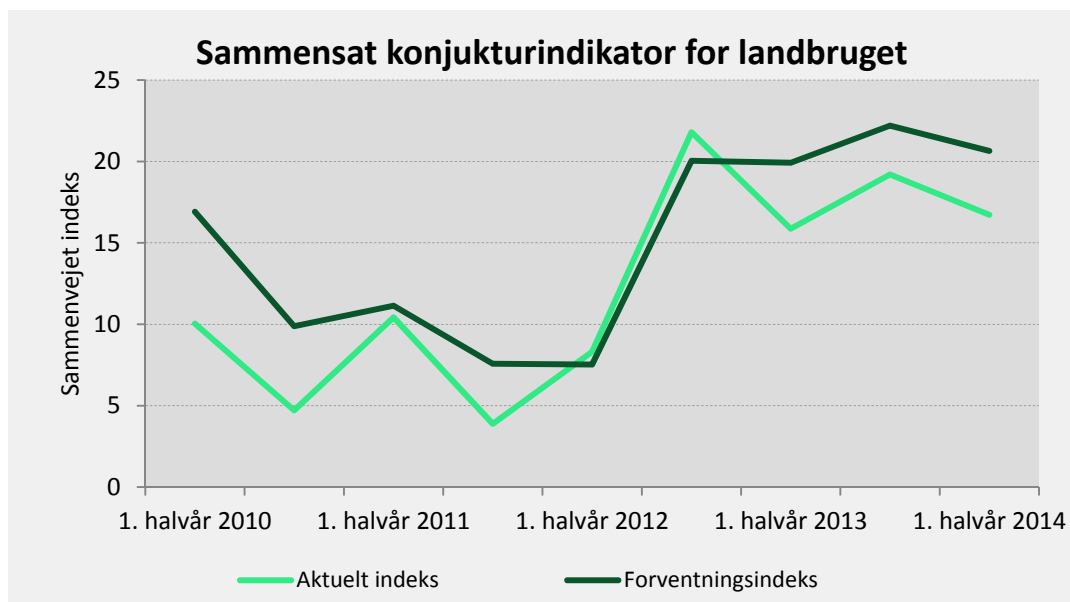
Landmandsbarometer: Landmændenes optimisme har toppet

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

Highlights

- Landmændene ser i overvejende grad lyst på fremtiden. Dog ses for første gang siden første gang i to år, at tiltroen til de kommende år falder lidt. Et sammenvæjet indeks bestående af forventningerne til produktion, investeringer og driftsresultat viser således en nedgang fra netto +22,2 i år og +20,6 næste år. Det er især et fald i forventningerne til driftsresultatet, der trækker ned.
- Medvirkende til det lille fald i optimismen er det store prisfald på minkskind samt svagt fallende mælkepriser. Selvom bytteforholdene fortsat er høje i en række driftsgrene og der netop er indgået en for erhvervet overvejende positiv "Vækstplan for fødevarer", har de vige priser medført, at indtjeningen nu er på vej ned fra de historisk høje niveauer..
- Det fortsat høje niveau for optimismen bæres overvejende af svine- og mælkeproducenterne. Det gælder for såvel produktion og investeringer som indtjening. Samtidig viser undersøgelsen, at de største virksomheder er mest positive på alle parametre.

Anm.: Den sammensatte konjunkturindikator er en sammenvæjning af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat.

- Landmændenes forventninger om at øge produktion og investeringer svækkes af fortsat massive, men dog svag aftagende produktionsbegrænsninger. Begrænsningerne finder primært sted i form af (i prioriteret rækkefølge) høje produktionsomkostninger, adgang til finansiering, lovgivningsmæssige begrænsninger, og manglende miljø- og andre godkendelser.

Resultat af konjunkturanalysen 1. halvår 2014

Forventning om fremgang i virksomhedernes produktion, investeringer og indkomst

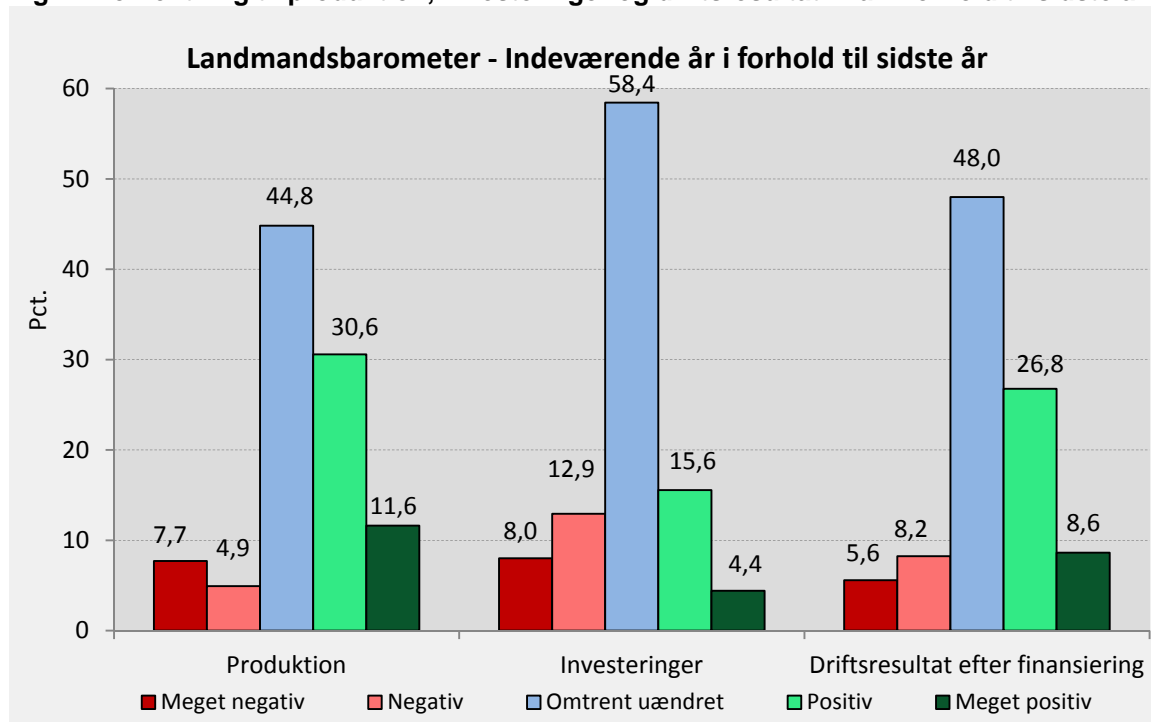
En overvægt af landmænd forventer, at deres **indkomst** stiger med mere end 250.000 kr. i 2014 og 2015 – netto 21,6 pct. i 2014 og 12,5 pct. i 2015. Det er en mindre fremgang end sidste måling i andet halvår 2013, men fortsat positivt i betragtning af de i forvejen gunstige konjunkturer i inden for flere driftsgrene. Halvdelen forventer et uændret driftsresultat i år og hele to tredjedele forventer et uændret resultat i 2015.

Størst optimisme med hensyn til driftsresultatet i år ses inden for producenter af slagtesvin, smågrise og mælk, hvor en fremgang på mere end 250.000 forventes af netto 27-29 pct. Svineproducenterne er ene om at bevare en stor optimisme for 2015. Ikke overraskende er minkproducenterne stærkt negative på grund af stærkt faldende priser, og netto hele 87 pct. forventer faldende indtjening i 2014 og 29 pct. forventer yderligere fald i 2015.

Efter en række år med svag indtjening i landbruget, har indtjeningen været stigende siden 2010. Ifølge undersøgelsen fortsætter fremgang inden for de fleste driftsgrene i 2014 og 2015.

Da der opereres med absolutte beløbsgrænser, kan det være vanskeligt at sammenligne på tværs af produktionsgrene, idet gennemsnitsomsætningen kan variere meget mellem grenene.

Fig. 1: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - i år i forhold til sidste år

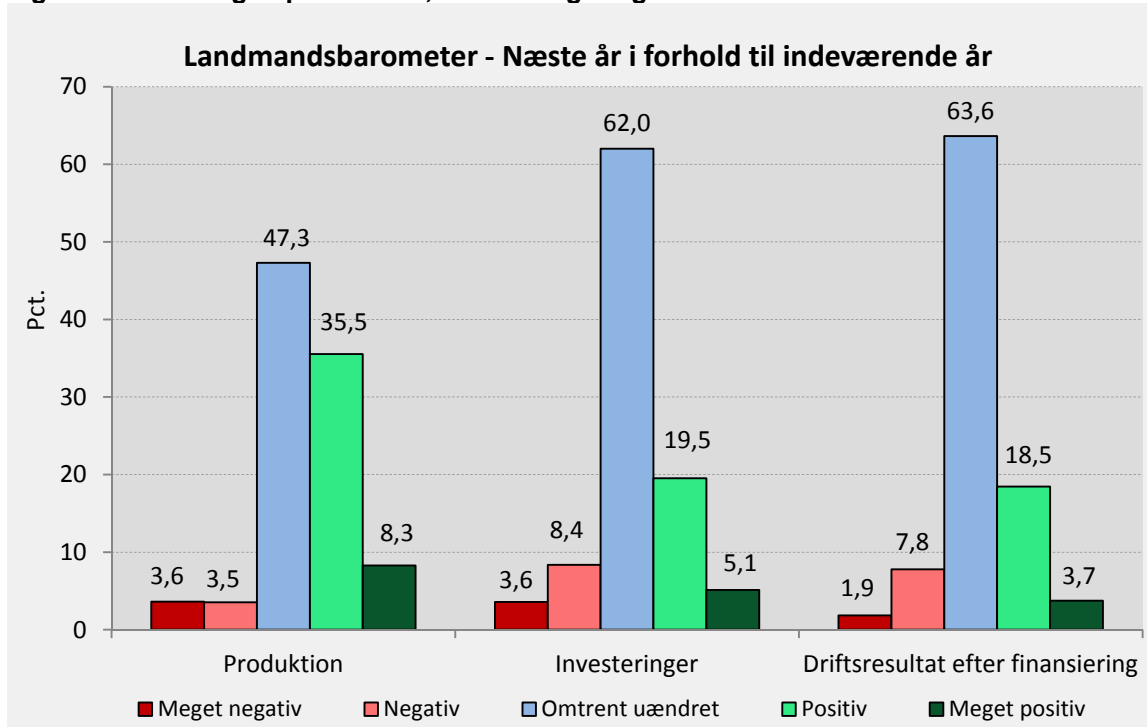
Anm.: Produktion målt i mængder og vægtes i forhold til omsætning. Investeringer vægtes i forhold til omsætning.

Tabel 1: Definition af størrelse af forventning til produktion, investeringer og driftsresultat

	Produktion	Investeringer	Driftsresultat
Meget negativ	Fald på mere end 10 pct.	Fald på mere end 25 pct.	Fald på mere end 750.000 kr.
Negativ	Fald op til 10 pct.	Fald op til 25 pct.	Fald på 250.000-750.000 kr.
Omtrent uændret			+/- 250.000 kr.
Positiv	Stigning op til 10 pct.	Stigning op til 25 pct.	Stigning på 250.000-750.000 kr.
Meget positiv	Stigning på mere end 10 pct.	Stigning på mere end 25 pct.	Stigning på mere end 750.000 kr.

Afgørende for indtjeningen er især bytteforhold og renter, hvor følsomheden er særlig stor. Ifølge Videncentret for Landbrugs prognose forbliver renterne lave og produktpriserne relativt høje frem til og med 2015. Det er blandt andet denne baggrund, der giver grobund for udbredt optimisme.

Fig. 2: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - næste år i forhold til i år

Forventningerne til **produktionen** er positive med netto hhv. 30 pct. i år og 37 pct. næste år. Ca. 10 pct. af landmændene forventer endda en stigning på mere end 10 pct. begge år.

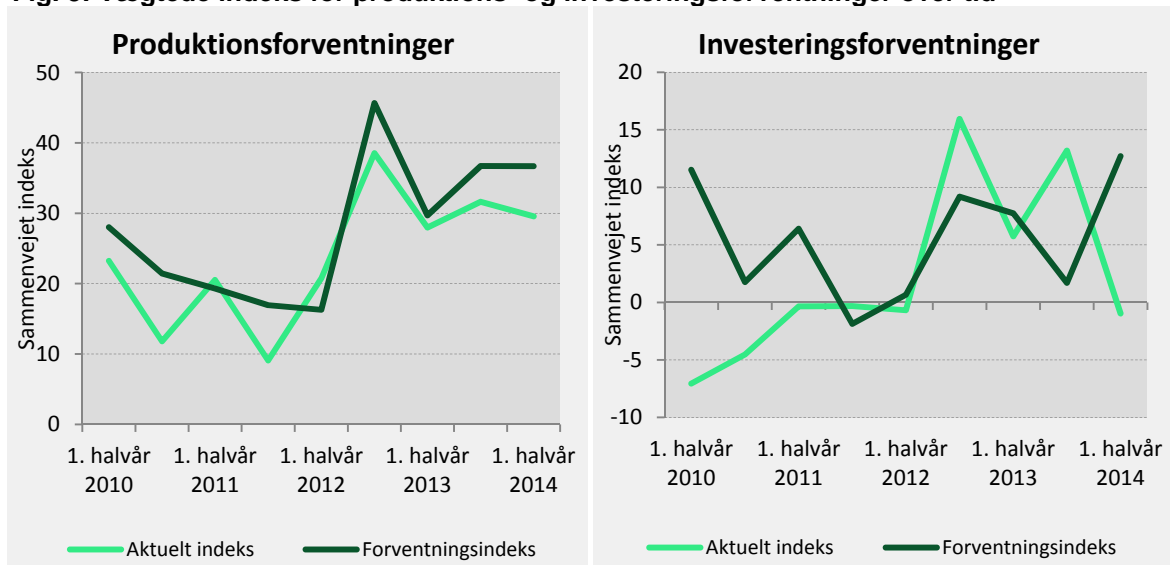
Modet på at udvide produktionen skyldes en forventning om let stigende priser (jf. nedenfor) og lidt højere indtjening. Derudover er renterne lave, og ejendomspriserne er nogenlunde på niveau med den langsigtede produktionsværdi. Endelig har landmændene taget positivt imod den seneste politiske aftale "Vækstplan for fødevarer" (jf. undersøgelse offentliggjort på landbrugsinfo.dk).

Både i år og næste år gælder ekspansionslysten samtlige driftsgrene med undtagelse af mink. Den største fremgang ventes både i år og næste år inden for kvæg, søer og slagtesvin, hvor netto mellem 28 og 35 pct. forventer at øge produktionen.

Der er en meget klar tendens til, at forventningerne til større produktion vokser med bedrifternes størrelse. 30-39 pct. af de største bedrifter (omsætning over 10 mio. kr.) forventer en produktionsstigning både i år og næste år. Blandt de mellemstore (1-10 mio. kr.) og mindre (under 1 mio. kr.) forventer hhv. 28-29 pct. og 13-16 pct. øget produktion.

I de sidste tre målinger har forventningerne til **investeringerne** været positive. Det aktuelle indeks, der viser forventningen til indeværende år i forhold til sidste år, dykker nu under nul. Landmændene forventer således samlet set at bremse op for investeringerne i 2014 i forhold til 2013. De negative forventninger skyldes især mink, men også æg, planter og integreret svineproduktion, mens slagtesvin og kvæg fortsat er positive. Indekset for næste år viser igen en stigning, anført af kvæg, slagtesvin og kyllinger.

Fig. 3: Vægtede indeks for produktions- og investeringsforventninger over tid

Investeringsniveauet har ligget relativt lavt i de seneste år, lidt under eller svarende til afskrivningerne. Nettoinvesteringerne har således været negative eller nær nul. Det skyldes dels manglende kreditmuligheder og dels manglende mulighed for egenfinansiering, idet indtjeningen har været lav. Først fra 2012 oplevede en række driftsgrene højere indkomster med deraf følgende større investeringspotentiale.

Udover den bristede "minkboble", kan de beherskede forventninger til at investere i år hænge sammen med et ønske om at konsolidere bedriften, hvilket kræver en længere årrække med likviditetsoverskud, før virksomheden kan opnå en tilstrækkelig andel egenfinansiering. Endvidere kan det være vanskeligt at finde finansiering, ligesom der kan være barrierer i form af manglende myndighedsgodkendelser (jf. produktionsbegrænsninger nedenfor).

Faldet i forventninger til investeringer hænger også sammen med, at kravene til bedrifter med drægtige søer nu er opfyldt. Smågrise- og integrerede producenters forventninger til yderligere investeringer er således nær nul begge år. Størst optimisme findes nu blandt slagtesvin. Også kvægbrug er optimister, og netto ca. 10 pct. forventer at øge investeringerne begge år. Det er formentlig et udtryk for, at mælkeprisen er steget markant, og at mælkekvoterne ophæves i 2015.

Blandt minkproducenterne forventer nu netto 52 pct. et fald i investeringer i 2014 og netto 18 pct. et yderligere fald i investeringerne i 2015.

Der er typisk en tendens til at større virksomheder procentuelt venter at øge investeringerne mere end mindre virksomheder. Det gælder dog ikke i 2014, hvor især mink trækker kraftigt ned.

Forventningen om øget produktion, investeringer og indkomst betyder lidt flere **beskæftigede** på bedrifterne i år og næste år, jf. Tabel 2 nedenfor - især blandt kvæg- og kyllingeproducenter.

Landmandsbarometeret er en konjunkturundersøgelse, der tager udgangspunkt i forventningerne til den fremtidige udvikling i forhold til tidligere. Hvis udgangspunktet er negativt, er der større tilbøjelighed til, at undersøgelsen viser forventning om fremgang og vice versa. Undersøgelsen

afspejler således mere *retningen og ændringens størrelse* end niveauerne. I den aktuelle situation har de foregående år været vanskelige for mange landmænd, og sammenligningsgrundlaget har derfor været negativt, hvilket er med til at forklare den nuværende store optimisme. Forventningerne har ligget højt på alle parametre siden andet halvår 2012 i forhold til tidligere målinger. Det afspejler, at landmændene vurderer, at højkonjunktoren i størstedelen af landbruget er stærk og vil vare ved et stykke tid endnu. Aktuelt ser optimismen dog ud til at have toppet.

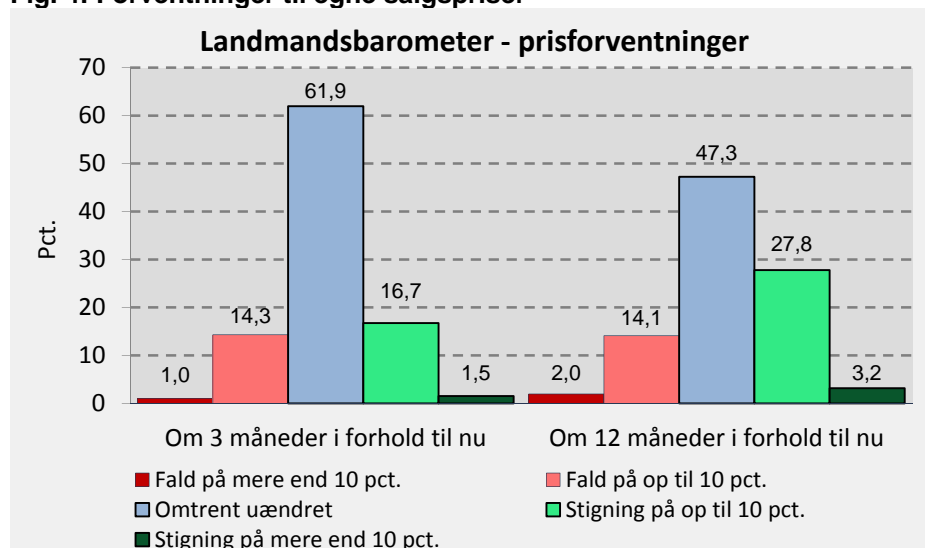
Hvis landmændene er i stand til at spotte konjunktursituationen præcist, vil forventningsindekset være en ledende indikator for det aktuelle indeks. Det har indtil nu kun delvist været tilfældet.

Landmændenes forventninger til priserne er nuancerede

På kort sigt (3 mdr.) venter et flertal af landmændene på netto ca. 3 pct., at priserne på deres egne salgsprodukter stiger. Der er stor variation mellem driftsgrene.

På længere sigt (12 mdr.) er forventningerne generelt set mere positive med et nettotal på ca. 15.

Fig. 4: Forventninger til egne salgspriser

I tidligere undersøgelser har der været en tendens til, at landmændenes forventninger til fremtiden har været påvirket af den aktuelle pristrend. Således forventedes endnu højere priser i opadgående markeder og omvendt. Dette mønster er nu mere nuanceret.

Flere driftsgrene har oplevet prisvendinger, for eksempel mælk og mink, der begge er faldet efter at have nået historisk høje niveauer. For deres vedkommende forventes et fortsat fald.

Hhv. 83 og 51 pct. af minkproducenterne forventer faldende priser på 3 og 12 måneders sigt. Ca. 27 pct. af mælkeproducenterne forventer lavere priser på både 3 og 12 måneders sigt.

Modsat forventer ca. 45 pct. af både slagtesvine- og ægproducenterne stigende priser på 12 måneders sigt.

Produktionsbegrænsningerne er fortsat massive, men svagt faldende på flere områder

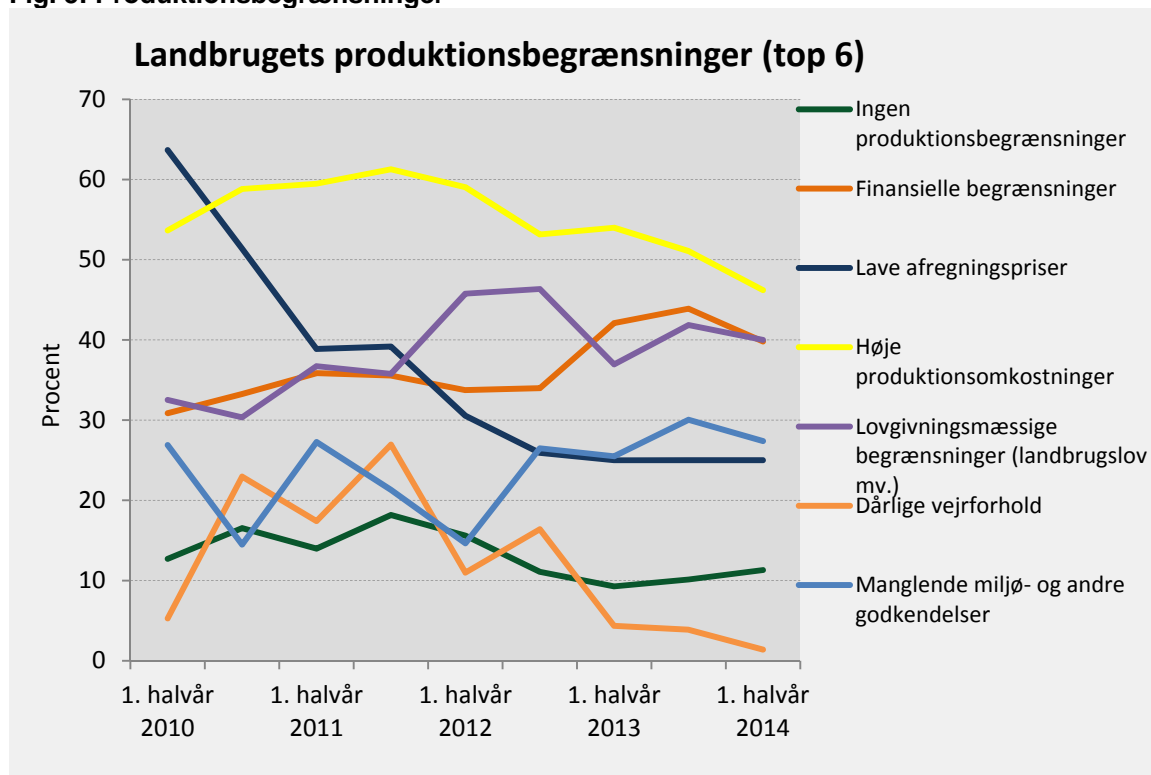
Landbrugsvirksomhederne forventer at øge produktionen, som det fremgår af Fig. 1, 2 og 3. Men fremgangen kan blive begrænset af en række forhold. Dette gælder især:

- Høje produktionsomkostninger (46 pct.). Angives især af svineproducenterne
- Finansielle begrænsninger (40 pct.). Angives især af slagtesvineproducenter, integrerede, mælke- og fjerkræproducenter.
- Lovgivningsmæssige begrænsninger (40 pct.). Gælder især svine-, plante- og minkproducenter. Opleves mest på Sjælland, Midtøstjylland og i Nordjylland. I kommentarer angiver landmændene typisk administrative regler og bureaukrati som de største lovgivningsmæssige begrænsninger.
- Manglende miljø- og andre godkendelser (27 pct.). Er generelt begrænsende for de animalske producenter.
- Lave afregningspriser (25 pct.).

Mange oplever mere end én begrænsning samtidig, og der er kun 11 pct. af landbrugsvirksomhederne, der ikke oplever produktionsbegrænsninger.

Generelt oplever store bedrifter produktionsbegrænsningerne hårdst.

Fig. 5: Produktionsbegrænsninger

Anm.: Ved dette spørgsmål var det muligt at give flere svar, derfor summer procenterne ikke til 100.

I forhold til tidligere målinger er der en tendens til svagt aftagende produktionsbegrænsninger. Andelen af virksomheder, der oplever begrænsninger er dog fortsat på et højt niveau, især i form af finansielle, lovgivningsmæssige og myndighedsbegrænsninger, ligesom høje produktionsomkostninger opfattes som stærkt begrænsende af næsten halvdelen af landmændene.

Tabel 2: Landmandsbarometerets samlede resultater (pct.)

Produktion*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 10 pct.	7,7	3,6
Negativ vækst op til 10 pct.	4,9	3,5
Omtrent uændret	44,8	47,3
Positiv vækst op til 10 pct.	30,6	35,5
Positiv vækst med mere end 10 pct.	11,6	8,3
Ved ikke / Ikke relevant	0,3	1,8

Investeringer*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 25 pct.	8,0	3,6
Negativ vækst op til 25 pct.	12,9	8,4
Omtrent uændret	58,4	62,0
Positiv vækst op til 25 pct.	15,6	19,5
Positiv vækst med mere end 25 pct.	4,4	5,1
Ved ikke / Ikke relevant	0,6	1,4

Beskæftigelse**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 2 beskæftigede	0,3	1,0
Fald på 1-2 beskæftigede	9,6	3,5
Uændret	74,7	81,1
Stigning på 1-2 beskæftigede	12,6	10,2
Stigning på mere end 2 beskæftigede	0,7	2,0
Ved ikke / Ikke relevant	2,1	2,1

Driftsresultat efter finansiering**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 750.000 kr.	5,6	1,9
Fald på 250.000-750.000 kr.	8,2	7,8
+/- 250.000 kr.	48,0	63,6
Stigning på 250.000-750.000 kr.	26,8	18,5
Stigning på mere end 750.000 kr.	8,6	3,7
Ved ikke / Ikke relevant	2,8	4,5

Prisudviklingen på egne salgsprodukter	Om 3 måneder i forhold til nu	Om 12 måneder i forhold til nu
Fald på mere end 10 pct.	1,0	2,0
Fald på op til 10 pct.	14,3	14,1
Omtrent uændret	61,9	47,3
Stigning på op til 10 pct.	16,7	27,8
Stigning på mere end 10 pct.	1,5	3,2
Ved ikke / Ikke relevant	4,4	5,7

Produktionsbegrænsninger*	
Manglende adgang til arbejdskraft	4,9
Manglende adgang til andre indsatsfaktorer	8,1
Finansielle begrænsninger	39,8
Lave afregningspriser	25,0
Høje produktionsomkostninger	46,2
Manglende miljøgodkendelser	18,9
Andre manglende myndighedsgodkendelser	8,5
Lovgivningsmæssige begrænsninger	40,0
Utilstrækkelig kapacitet	6,1
Dårlige vejforhold	1,4
Andre produktionsbegrænsninger	8,5
Oplever ingen produktionsbegrænsninger	11,3

* Vægtet i forhold til omsætning

** Virksomheder med over 1 mio. kr. i omsætning

Metode

Videncentret for Landbrug har gennemført konjunkturundersøgelsen i november 2013 blandt ca. 18.000 danske landbrugsvirksomheder, som samarbejder med Dansk Landbrugsrådgivning. Landbrugsvirksomhederne omfatter driftsgrenene svineproducenter, mælkeproducenter, planteavlere, pelsdyr-og fjerkræproducenter samt andre virksomheder indenfor primærlandbrug.

De deltagende i undersøgelsen er repræsentativt sammensat og resultaterne er vægtet ud fra landbrugsvirksomhedernes geografiske placering, driftsgren samt omsætning, således at de afspejler det samlede danske primærlandbrug.

Undersøgelsen måler på en række relevante parametre i forhold til de aktuelle konjunkturer. Det gælder forventningerne til produktion, investeringer, beskæftigelse, produktionsbegrænsninger, resultat og produktpriser. Der bliver både spurgt til forventningerne i indeværende år og kommende år. Hvor det er relevant, er resultaterne af konjunkturmålingen vægtet ud fra virksomhedernes omsætning.

Den sammensatte konjunkturindikator for landbruget består af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat i indeværende år i forhold til foregående år (aktuelt indeks) og kommende år i forhold til indeværende år (forventningsindeks). Sammenvejningen foretages ved at vægte besvarelsene, således at andelen af besvarelser, der svarer til "meget positiv" multipliceres med 1, "positiv" med 0,5, omtrent uændret med 0, "negativ" med -0,5 og "meget negativ" multipliceres med -1. Værdien af indikatoren fremkommer som et simpelt gennemsnit af nettotallene for de nævnte indikatorer.

Samme metode for sammenvejning af de forskellige grader af forventninger anvendes for de sammenvejede forventninger til produktion og investeringer.

Læs mere på www.landbrugsinfo.dk/okonomianalyser

Henvendelser vedr. analysen bedes rettet til:

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@vfl.dk

Disclaimer:

Denne analyse er udarbejdet af Videncentret for Landbrug, som er en uafhængig rådgivningsvirksomhed. Analysen er udarbejdet af analytikere uden et forretningsmæssigt forhold til de emner, der berøres, og tjener alene til orientering. Analysen er baseret på offentlig tilgængelig information. Der er anvendt kilder, som Videncentret for Landbrug finder pålidelige, men Videncentret for landbrug påtager sig ikke ansvar for materialets rigtighed eller for dispositioner foretaget på baggrund af analysens informationer eller vurderinger. Analysens vurderinger og anbefalinger kan ændres uden varsel. Analysen er til personlig brug for DLBR's rådgivere og kunder, og må ikke kopieres eller offentliggøres nogetsteds.